UNIVERSITY OF AMSTERDAM

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Column: Commons

van Uchelen, M.J.

Publication date
2025

Published in
Goed Bestuur & Toezicht

Link to publication

Citation for published version (APA):
van Uchelen, M. J. (2025). Column: Commons. *Goed Bestuur & Toezicht*, *2025*(3), 49.

General rights
It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations
If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: https://uba.uva.nl/en/contact, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

UvA-DARE is a service provided by the library of the University of Amsterdam (https://dare.uva.nl)

Download date:13 Nov 2026

Column Marleen van Uchelen-Schipper
COMMONS

Onze samenleving is de afgelopen decennia steeds individualistischer geworden. Tegelijkertijd zoeken steeds meer mensen elkaar ook op. Zij verenigen zich op lokaal niveau, soms ook buiten overheden en marktpartijen om. Zo zijn er bijvoorbeeld steeds meer energie- en wooncollectieven, of bijvoorbeeld collectieven van burgers die met een boer samenwerken aan natuurvriendelijke landbouw. Deze beweging lijkt aan kracht te winnen en voor deze initiatieven wordt steeds vaker de meer internationale term *commons* gebruikt. Waar de overheid geen rol kan of wil spelen, krijgen (burger) initiatieven de ruimte om te bloeien en een alternatief te bieden. Sommige gemeenten, zoals de gemeente Amsterdam, bieden wel ondersteuning aan commons door bijvoorbeeld speciale platforms te onderhouden waar initiatiefnemers kennis en ervaringen kunnen delen.

In Nederland is de betekenis van commons soms lastig te duiden. De letterlijke vertaling is 'meent' of 'meentgrond'. Dat was vroeger een gemeenschappelijk stuk weidegrond waarop boeren naar believen hun vee konden laten grazen. Tegenwoordig wordt het begrip breder gehanteerd en vallen daaronder gemeenschappelijke middelen die door alle leden van een groep (het collectief) gebruikt kunnen worden. De gemeente Amsterdam definieert commons als democratische organisaties waarbij de deelnemers samen zorgdragen voor een collectief goed (grond, kennis, energie, voedsel, zorg). Commons hebben volgens deze definitie vaak wel een verdienmodel, maar geen winstoogmerk. Deze initiatieven hanteren niet altijd een (zelfde) rechtsvorm en zijn vooral gedreven door betrokkenheid van de deelnemers. Maar wie is het aanspreekpunt van deze commons, hoe vindt besluitvorming plaats, hoe en waarover wordt verantwoording afgelegd? Soms wordt de coöperatie als rechtsvorm gekozen of voorgeschreven, zoals bij energiecoöperaties. Maar die rechtsvorm lijkt niet altijd aan de wensen van de deelnemers tegemoet te komen.

De governance van commons ligt dus niet altijd vast. De Amerikaanse wetenschapper Elinor Ostrom kreeg in 2009 een Nobelprijs voor haar onderzoek naar het economisch beheer en bestuur van commons. Zij stelde zichzelf een aantal vragen. Wie kunnen er toetreden tot de groep, hoe komt de groep tot beslissingen, wie vertegenwoordigt en bestuurt de groep? Ook voor Nederlandse commons zijn dit belangrijke vragen. De hiervoor genoemde initiatieven kunnen ondersteund worden door duidelijkheid te bieden, zonder in een keurslijf gestopt te worden. Dat biedt interessante uitdagingen en vraagt bovenal maatwerk om met gepaste governance oplossingen tegemoet te komen aan het gedachtegoed van commons. «

Marleen van Uchelen-Schipper is universitair hoofddocent aan de Universiteit van Amsterdam en adviseur bij Houthoff. Deze column is geschreven op persoonlijke titel.